

Konferencia SciPol:SK 2020 Policy Lab
**Ako správne namiešať výskumné a inovačné
politiky na Slovensku?**

17. december 2020

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Konferencia SciPol:SK 2020 Policy Lab
**Ako napíňame odporúčania Európskej komisie a vlastné
výskumné politiky?**

Karolína Havlíčková

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Východisko

- a) Ako zlepšiť výskum a inovácie na Slovensku? Analýza hodnotení výskumných a inovačných politík medzinárodnými inštitúciami (január 2020)
- b) V teórii a v praxi. Analýza výskumných a inovačných politík v SR 2004 - 2020 (november 2020)

Analýza hodnotení výskumných a inovačných politík medzinárodnými inštitúciami

Hodnotenia výskumu a inovácií

Oblasť výskumu, vývoja a inovácií je na Slovensku každoročne monitorovaná a hodnotená nadnárodnými inštitúciami: EK a OECD

Cieľom je poskytnúť:

- **informácie** o vývoji a výkone národného výskumného a inovačného ekosystému
- **porovnaní** medzi inými členskými štátmi EÚ
- **odporúčania**, čo by mohli krajiny v svojich systémoch zlepšiť

Dokumenty: *Research and Innovation Observatory (RIO), European Innovation Scoreboard (EIS), Regional Innovation Scoreboard, European Semester, OECD Science, Technology and Industry Outlook*

Financovanie výskumu a vývoja

- dlhodobý pozorovaný trend: výskumný systém je čím ďalej tým viac **závislý od európskych zdrojov** a vnútroštátne financovanie sa znižuje
- od 2008 Európska komisia bola hlavným zahraničným poskytovateľom financií
- investície priemyselného sektora do výskumu a vývoja sú priveľmi nízke na to, aby výrazne zvýšili výkonnosť v oblasti inovácií
- v hodnotení inovačnej výkonnosti (European Innovation Scoreboard 2020) naposledy obsadilo Slovensko 21. miesto spomedzi krajín EÚ a zaradilo sa tak opakovane do skupiny miernych inovátorov

→ **Financovanie a podpora výskumu a inovácií je na Slovensku dlhodobo pod priemerom EÚ.**

Výskumný systém a riadenie

- oblasť vedy, výskumu a inovácií spadá pod viacero rezortov – každé riadi svoju vlastnú sieť agentúr:
  - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR)
  - Ministerstvo hospodárstva (MH SR)
  - novovzniknuté Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR)
- ministerstvá a ich agentúry **spolupracujú nedostatočne**, čo vedie k duplikácii podpory
- roztrieštenosť systému → neefektívne využívanie finančných zdrojov vo vede a nízka kvalita vedeckých výstupov

→ **System riadenia výskumu a inovácií je považovaný za roztrieštený a slabý.**

Ľudské zdroje

- veľmi silnou stránkou slovenského výskumného a vývojového systému sú práve ľudské zdroje → podľa EIS sú pozitívnymi prvkami na Slovensku napríklad **vysoký podiel nových absolventov doktorandského štúdia**
  - pomerne nízka úroveň migrácie vysoko kvalifikovaných zahraničných odborníkov do SR
  - v teoretickej rovine je slovenský pracovný trh otvorený zahraničným vedcom a výskumníkom z krajín EÚ aj z tretích krajín
  - v praxi sa však na Slovensku uchádzači stretnú s nízkymi mzdami, jazykovou bariérou, zlým vybavením
- Výskumné prostredie nie je dostatočne otvorené, atraktívne a excelentné.

Výstupy výskumu a inovácií

- napriek tomu, že Slovensko disponuje dostatočným prísunom ľudských zdrojov (domácich doktorandov a výskumníkov), **neznamená to aj vysokú kvalitu výstupov** národného inovačného systému
- úroveň vedeckých výstupov patrí medzi hlavné výzvy slovenského výskumného a vývojového systému (*ERAWATCH Country Report 2009*)
- na málo a menej kvalitných publikácií, citácií, či patentov upozorňujú prehľady o Slovensku už roky
- nízka úroveň vedeckých výstupov patrí spolu s financovaním a riadením medzi hlavné výzvy

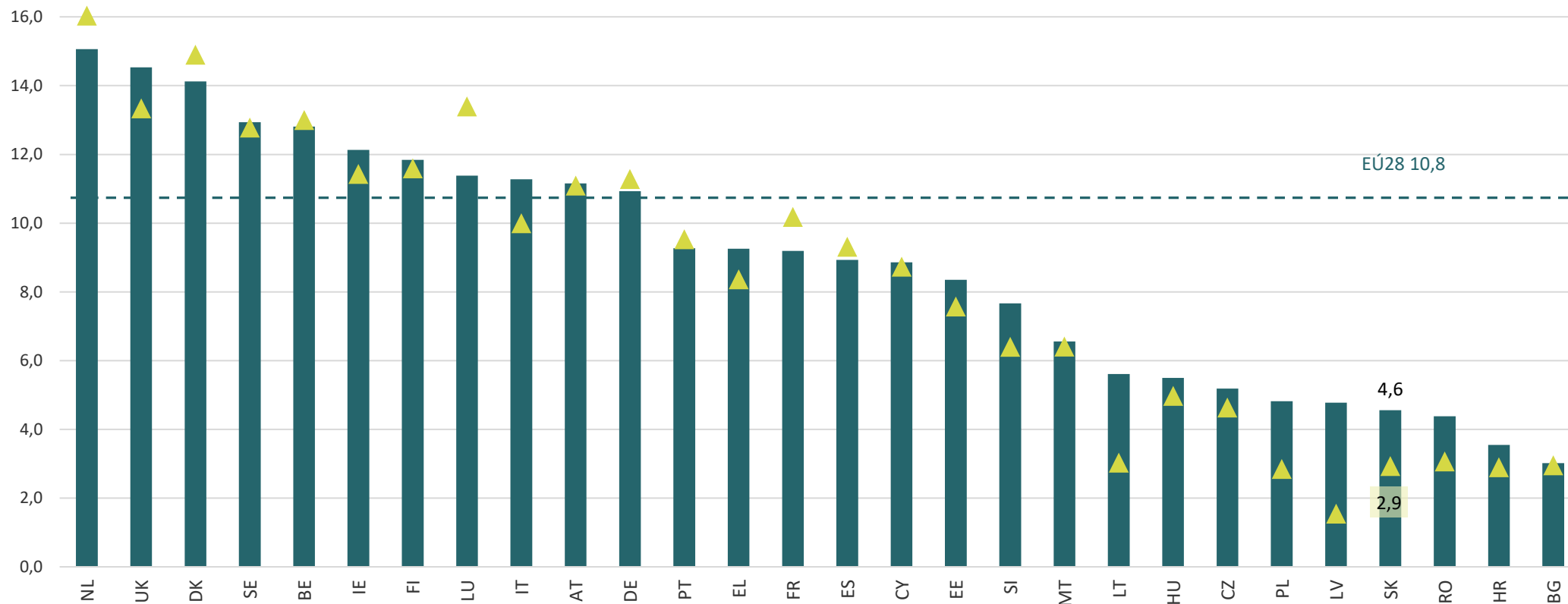
→ **Kvalita vedeckej základne zaostáva za priemerom EÚ z hľadiska výsledkov výskumu.**

Výstupy výskumu a inovácií

Vedecké publikácie medzi 10% najcitovanejšími publikáciami sveta (%) všetkých vedeckých publikácií v krajine

2017

2010

Spolupráca

- spolupráca medzi priemyselným prostredím a akademickou obcou je „achillovou pätou“ slovenského výskumného a inovačného systému
- **slabé prepojenie** medzi verejnou sférou, výskumnými inštitúciami a súkromnými podnikmi je evidentné hlavne:
  - nízky počet verejno-súkromných publikácií na milión obyvateľov
  - podpriemerné výsledky v ukazovateľoch komerčných a nekomerčných výstupov výskumu
- na izolovanosť poukazujú aj čísla týkajúce sa financovania aj ľudských zdrojov

→ **Priemysel a akademická obec zostávajú z veľkej časti izolované.**

Výskum, vývoj a inovácie v súkromnom sektore

- podľa hodnotenia Rady EÚ je podnikateľský výskum a vývoj na Slovensku jedným z najslabších v EÚ a sústreďuje sa na medium a high-tech výrobu, kde dominujú nadnárodné spoločnosti
- najväčšiu výzvu v tomto smere predstavuje **duálna ekonomika** – na Slovensku fungujú veľké medzinárodné firmy, ktorým však chýba domáca výskumná činnosť
- veľký počet malých a stredných podnikov (MSP) na Slovensku nemá žiadne výskumné aktivity
- dôvody: náklady, potenciálne riziká, administratívne zaťaženie, časté legislatívne zmeny

→ Podnikateľský výskum a vývoj na Slovensku je jedným z najslabších v EÚ.

Analýza výskumných a inovačných politík v SR 2004 - 2020

Priority a opatrenia

→ Na tento nepriaznivý stav reagovali aj vlády SR

Postupne bolo schválených niekoľko strategických dokumentov, ktorých cieľom bolo nastaviť **priority výskumu a inovácií na Slovensku**

Celkovo sme v našej analýze zhodnotili 50 opatrení:

- Splnených: 12
- Čiastočne splnených: 7
- Nesplnených: 28
- Neurčené: 3

Výskumné a inovačné politiky

Východiskový bod: obdobie vstupu Slovenska do Európskej únie

Strategické dokumenty:

- Stratégia rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010
- Dlhodobý zámer štátnej vednej a technickej politiky do roku 2015
- Aktualizácia dlhodobého zámeru štátnej vednej a technickej politiky do roku 2015 (Stratégia Fénix)
- Národné programy reforiem SR 2006 – 2020
- Inovačná stratégia SR na roky 2007 – 2013
- Inovačná politika SR na roky 2008 – 2010
- Inovačná politika SR na roky 2011 – 2013
- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3)

Financovanie výskumu a vývoja

Medzi najdôležitejšie výzvy už dlhodobo patrí zvýšenie financovania → Slovensko v súčasnosti investuje do výskumu a vývoja 0,84% HDP (údaj za rok 2018)

Dokument	Cieľ	Plnenie
Dlhodobý zámer štátnej vednej a technickej politiky do roku 2015	1,8% z HDP v roku 2015	nesplnené
Národný program reforiem SR 2011	1% HDP do roku 2020	pravdepodobne nesplnené
Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR	1,2% HDP do roku 2020	pravdepodobne nesplnené

Financovanie výskumu a vývoja

Druhou kľúčovou prioritou je podpora výskumu súkromnou sférou →
Zo súkromných zdrojov išlo na výskum a vývoj len 0,41% HDP (údaj za rok 2018)

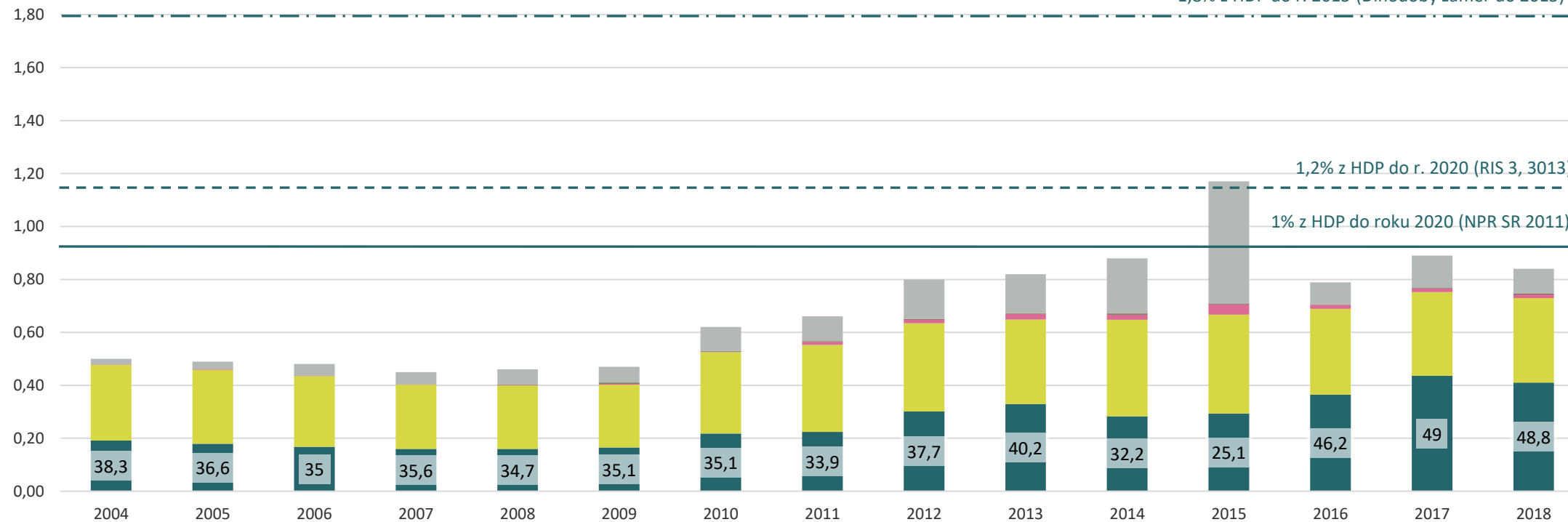
Dokument	Cieľ	Plnenie
Dlhodobý zámer štátnej vednej a technickej politiky do roku 2015	podiel súkromných zdrojov na úroveň 2/3 v roku 2015	nesplnené
Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR	podiel súkromných zdrojov v pomere 2:1 k verejným zdrojom	nesplnené

Financovanie výskumu a vývoja

Investície Slovenska do výskumu a vývoja ako % HDP (podľa zdroja) od roku 2004

Podnikateľský sektor   Štátny sektor   Sektor vysokých škôl   Súkromný neziskový sektor   Zahraničné zdroje

1,8% z HDP do r. 2015 (Dlhodobý zámer do 2015)

Výskumný systém a riadenie

- Zmeny v riadení výskumného prostredia:
  - Zriadenie Rady vlády SR pre vedu, techniku a inovácie
  - Schválenie celonárodnej Stratégie RIS3 v novembri 2013
  - Najnovšie bolo zriadené Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR)

→ **Slovensko nemá platný dokument**, ktorý by upravoval štátny systém v oblasti výskumu a vývoja – a to isté platí aj pre oblasť inovácií

Výskumný systém a riadenie

Dokument	Opatrenie	Plnenie	Stav
NPR SR 2014, 2015, 2017, 2018, 2020	transformácia SAV na verejnú výskumnú inštitúciu	nesplnené	podľa NPR SR 2020 sa uskutoční, nie je uvedené kedy
NPR SR 2018, 2020	fungovanie Slovenskej akreditačnej komisie	splnené	zriadenie SAAVŠ a zahájenie jej činnosti
IS SR 2007 – 2013	Vytvorenie kvalitnej legislatívy pre rozvoj, podporu a vyhodnocovanie inovácií	čiastočne splnené	v roku 2009 prijatý Zákon o stimuloch pre výskum a vývoj , Zákon o inováciách nepripravený
	Zavedenie pravidelného hodnotenia inovácií	nesplnené	system hodnotenia neexistuje
	Vytvorenie implementačnej agentúry na podporu a rozvoj inovácií (APRI)	splnené	od apríla 2007 → Slovenská inovačná a energetická agentúra
IP SR 2011 – 2013	Podpora inovatívnych priemyselných klastrových organizácií	nesplnené	systemová podpora vzniku, či rozvoja klastrov zatiaľ neexistuje

Ľudské zdroje

Ľudské zdroje sú považované za silnú stránku výskumného prostredia na Slovensku, **úroveň ich kvality je však otázna**

Hlavné priority:

vzdelávacie aktivity
v oblasti inovácií

celoživotné
vzdelávanie

prispôsobenie
vzdelávania
praxi

Ľudské zdroje

Dokument	Opatrenie	Plnenie	Stav
IS SR 2007 – 2013 IP SR 2011 – 2013	Podporiť rast kvality ľudského kapitálu v oblasti inovácií	nesplnené	špeciálny program pripravený nebol
IP SR 2008 – 2010 IP SR 2011 – 2013	Prispôbiť vysoké a stredné odborné školstvo požiadavkám praxe	splnené	zapojenie podnikov do odborného vzdelávania prostredníctvom Zákona o odbornom vzdelávaní
	Posilniť význam celoživotného vzdelávania	nesplnené	vypracovaný Zákon o celoživotnom vzdelávaní , komplexný systém celoživotného vzdelávania vytvorený nebol
NPR SR 2019	Vypracovať stratégiu internacionalizácie vysokého školstva	nesplnené	projekt internacionalizácie VŠ - SASPRO2 (SAV, UK, STU), vypracovaný návrh stratégie zo strany MŠVVaŠ SR chýba
RIS3	Podporiť mobilitu vysokokvalifikovaných pracovníkov	nesplnené	cielený program na podporu mobility a vzdelávacích aktivít neexistuje

Výstupy výskumu a inovácií

V porovnaní s ostatnými oblasťami najúspešnejšie sa javia opatrenia zamerané na zlepšenie kvality výstupov výskumu a inovácií

Pri navrhovaní výskumných a inovačných politík sa vláda SR zamerala:

ochrana
duševného
vlastníctva

popularizácia
výsledkov výskumu

Výstupy výskumu a inovácií

Dokument	Opatrenie	Plnenie	Stav
RIS3	Ochrana a využívanie duševného vlastníctva a technologického transferu	čiastočne splnené	Implementácia projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku (NITT SK) → Národný portál pre transfer technológií
	Posilňovanie excelentnosti výskumu	nesplnené	Slovensko získalo iba 1 ERC (European Research Council) grant, v roku 2012
IP SR 2008 – 2010 IP SR 2011 – 2013	Súťaž „Inovatívny čin roka“	splnené	od roku 2007 vyhlasuje SIEA
IP SR 2011 – 2013	Propagácia inovácií a budovanie celospoločenského inovačného povedomia	čiastočne splnené	Národný projekt inovujme.sk v rámci SIEA
	Vypracovať systém administratívnej spolupráce národných inštitúcií SR v oblasti boja proti falšovaniu a autorskému pirátstvu	splnené	schválenie zriadenia Medzirezortnej komisie pre koordináciu spolupráce v oblasti boja proti falšovaniu a autorskému pirátstvu

Spolupráca

Priemysel a akademická obec sú do veľkej miery **izolované**:

- nízky počet verejno-súkromných publikácií na milión obyvateľov a
- podpriemerné výsledky v ukazovateľoch komerčných a nekomerčných výstupov výskumu na Slovensku

→ Inovačná stratégia pritom tento vzťah považuje za **klúčový** pre inovácie

Spolupráca

Dokument	Opatrenie	Plnenie	Stav
RIS3	Rozvoj inovačných kapacít prostredníctvom spolupráce podnikov a výskumných inštitúcií	nesplnené	systemová podpora vzniku, či rozvoja klastrov zatiaľ neexistuje
	Podpora budovania výskumných a inovačných kapacít v slovenských podnikoch	nesplnené	žiadne Val centrá vybudované neboli
	Prepájanie univerzít, akadémie vied, rezortných VVI a partnerov z oblasti priemyslu → prostredníctvom strategických projektov	nesplnené	v roku 2009 prijatý Zákon o stimuloch pre výskum a vývoj → ostatná výzva z roku 2018 čelila kritike za netransparentnosť
IP SR 2008 – 2010 IP SR 2011 – 2013	Inovačné vouchery	splnené	administrátor programu (SIEA) vyhlásil výzvu v 2013 a 2014
IS SR 2007 – 2013 IP SR 2008 – 2010	Finančná podpora vzniku regionálnych inovačných centier	nesplnené	žiadne regionálne inovačné centrá zriadené neboli

Výskum, vývoj a inovácie v súkromnom sektore

Podnikateľský výskum a vývoj na Slovensku jedným z najslabších v EÚ:

- Veľký počet domácich MSP nemá žiadne výskumné aktivity z dôvodu nákladov a potenciálnych rizík
- Prekážku pre slovenské MSP predstavuje administratívne zaťaženie a časté legislatívne zmeny
- Slovensko dosahuje veľmi malý pokrok v inováciách – **mierny inovátor (20. – 23. miestom z krajín EÚ)** v prehľadoch inovačnej výkonnosti EIS

Výskum, vývoj a inovácie v súkromnom sektore

Dokument	Opatrenie	Plnenie	Stav
IS SR 2007 – 2013	Zriadenie centrálného informačného portálu zameraného na podporu inovatívnosti v podnikateľskej sfére	čiastočne splnené	v roku 2008 bol zriadený Centrálny informačný portál pre výskum, vývoj a inovácie CIP VVI
	Vypracovať systém podpory inovačných aktivít, vrátane transferu moderných technológií a rizikového kapitálu	splnené	Fond inovácií a technológií v rámci Slovak Business Agency https://www.fondfit.sk/
IP SR 2008 – 2010	Projekt na vytvorenie národnej informačnej infraštruktúry	nesplnené	projekt jednotnej národnej informačnej infraštruktúry zrealizovaný nebol
	Inovačné stimuly	čiastočne splnené	ostatná výzva z roku 2018 čelila kritike za netransparentnosť
IP SR 2011 – 2013	Národný motivačný projekt pre zvýšenie inovačnej výkonnosti SR	splnené	Národný projekt inovujme.sk v rámci SIEA https://www.inovujme.sk/

Plnenie opatrení

Celkovo sme v našej analýze zhodnotili 50 opatrení:

- Splnených: 12
- Čiastočne splnených: 7
- Nesplnených: 28
- Neurčené: 3

→ Základný problém nenapĺňania navrhovaných opatrení: **výskum a inovácie stále nie sú prioritou vládnej politiky**

Ďakujem za pozornosť!

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.